

FR
ESKO
LER
SLÆR
ERF
OREN
ING

SEKTORPOLITIK

FSL'S POLITIK FOR DEN FRIE SKOLESEKTOR

Mange steder i landet er den frie skole blevet den eneste reelle mulighed for et lokalt skoletilbud, da kommunerne, som et resultat af faldende population i landområderne og i en jagt på bedre økonomi og rentabilitet, reducerer kraftigt i antallet af folkeskoler i disse år. Tallene viser det tydeligt: I år 2000 var der 1671 folkeskoler og 695 frie skoler. I 2015 var der 1290 folkeskoler og 805 frie skoler.

I dag underviser de frie skoler omkring en femtedel af alle grundskoleelever, og sektoren har fået en størrelse, som udløser stor politisk opmærksomhed. Der er hele tiden debat og kamp om de frie skolars placering, vilkår og rolle.

Med sektorens øgede størrelse vokser behovet for, at Frie skolers Lærerforening markerer sig i den offentlige debat om skoler, uddannelse og lærerrelevante forhold.

Med større involvering følger også et behov for og krav om, at foreningen skal have holdninger til de frie skoler og vores omgivende samfund. På det overordnede plan sikres vores interessevaretagelse af FTF. Det gælder i øjeblikket på områder, som trepartsforhandlinger, dagpengereform, arbejdsmarkedspolitik og meget mere. Såfremt vi har særstandpunkter på disse sager, så gør vi vores indflydelse gældende gennem FTF, og hvis dette ikke lykkes, så markerer vi standpunktet alene.

Men vi har som forening også brug for en overordnet politik, som kan indramme vores politiske ageren i højere grad, end vi tidligere har haft brug for. Vi har som politikere behov for at foreningen har en fællesmængde af enighed om de overord-

nede politiske udmeldinger, som vi skal komme med og kommer med.

Nedenfor samles en række centrale holdninger, som vi kort vil argumentere for. Disse holdninger er foreningens grundholdninger, og ad hoc-opståede holdninger skal i videst muligt omfang forholde sig til og ligge i forlængelse af disse grundholdninger ●

INDHOLD

- 3 De frie skoler i det samlede uddannelsesbillede
- 6 De frie skolers stilling i en stor grundskolesektor
- 7 Kravene til de frie skole
- 9 Ansættelse på de frie skoler

DE FRIE SKOLER I DET SAMLEDE UDDANNELSES-BILLEDE

De frie skoler skal fortsat have en særlig plads i den danske grundskole

Siden 1855 har de frie skoler været en del af den danske grundskole. Der har altid været gensidig respekt mellem den offentlige og den frie skolesektor. På det pædagogiske plan har de to sektorer inspireret hinanden, og der har været en varierende grad af afsmitning mellem skoleprojekter i de to sektorer.

Et fortsat positivt samspil kræver, at politikerne respekterer de frie skolers grundlæggende frihedsrettigheder. Og det kræver, at de frie skoler trives med friheden, bruger, udfordrer og afprøver den.

FSL vil kæmpe for, at de frie skoler fortsat har en vigtig og særlig plads i det danske grundskolebillede. Og vi vil stå vagt om, at de frie skoler udnytter deres frihed, så de ikke ender med at blive statslige folkeskoler.

Systemet er stadig fuldt funktionsdueligt. Det giver stadig god mening, at forældre kan søge et alternativt undervisningstilbud til deres barn.

De frie skoler skal fortsat have et stort offentligt tilskud

Alle skal have mulighed for at vælge en fri skole til deres barn. Det betyder, at de frie skoler fortsat skal garanteres et betydeligt offentligt tilskud, og at forældrebetalingen ikke må blive for høj.

FSL arbejder for, at statstilskuddet til grundskolerne er substantielt, men må aldrig nå en sådan størrelse, at der ikke længere er reel mulighed

for, at skolerne bevarer deres frihed. Forældrenes egenbetaling er netop udtryk for, at friheden til at lave anderledes skole er tilstede. Tilskuddet har været nede på 71 % på grundskoleområdet. Det gør ondt mange steder, og lærerne betaler disse steder for reduktionen både med løn og dårligere arbejdsforhold.

Det samme gælder på efterskoleområdet, som gennem en årrække er blevet reduceret i tilskud, og som fortsat ser ud til at skulle holde for i de kommende år med massive besparelser – hvilket blandt andet har medført flere konkurser og en alt for svag lønudvikling på området. FSL arbejder for, at efterskolernes tilskud sættes op, så det også bliver muligt for lavindkomstgrupper at sende deres børn på efterskole. Tilskudssystemet på efterskoleområdet er ikke koblet til folkeskolen, så det gælder om at finde et fornuftigt leje. Det kunne også ske ved en yderligere differentiering af statstilskuddet i forhold til både de økonomisk svageste elevgrupper som de stærkeste.

FSL vil ikke handle med friheden. Vi vil ikke have et højere tilskud mod at give afkald på friheden til at lave skoler, som bygger på pædagogiske værdier, ideologi eller religiøs overbevisning. Friheden må ikke være til salg.

Det nævnes ind i mellem i debatten, at frie skoler slet ikke burde få statstilskud. Det ville være meget uheldigt, da vi så ville få nogle helt privatfinansierede skoler, som vi kender fra det engelske eller amerikanske skolesystem. Det ønsker vi

DE FRIE SKOLER I DET SAMLEDE UDDANNELSES- BILLEDE

af flere grunde ikke. For det første vil det øge klasseopdelingen i samfundet. For det andet vil det føre til voldsomt elitære skoler, og det vil føre til, at alle stræber efter at få deres børn ind på dyre betalingsskoler.

De frie skoler skal fortsat have udstrakt frihed til at lave skole, som de ønsker – så længe de står mål med folkeskolens undervisning

Der skal stilles få, præcise og kun nødvendige krav til de frie skoler.

Kravet i dag er, at de frie skolars undervisning skal stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Herudover skal de frie skoler danne og uddanne eleverne i frihed og folkestyre.

Sådan lyder kort fortalt det mål, som alle frie skoler er omfattet af. Men at de har samme overordnede mål betyder ikke, at de alle sammen skal være ens. Det er netop de frie skolars styrke, at der er mange måder at lave skole på, og friheden til at gå egne veje til målet er essentielt for de frie skoler.

FSL mener, at det bør være op til den enkelte skole at afgøre, hvilket indhold skolen skal have. Skolerne skal leve op til de love, som vi har her i landet. De frie skoler skal bedømmes på deres handlinger men ikke deres holdninger. Skolerne skal stå mål med folkeskolen på de parametre, som fastlægges i friskoleloven, og de skal overholde gældende lov, når det fx kommer til accept af det demokratiske system, ytringsfrihed, ligestilling, syn på køn, race og seksualitet, afstandstagen til vold

som konfliktløsningsredskab, krænkelse af individets retsstilling osv.

Der skal ikke gives mulighed for profitskoler i Danmark.

I Sverige findes der også frie skoler. Disse er 100 % offentligt finansieret og skal følge den offentlige skoles lærerplaner. Der findes danske politikere, som har flirtet med tanken herhjemme. Men FSL er imod, at man indfører den svenske model i Danmark.

De svenske skoler er profitskoler, hvor investorerne har mulighed for at hjemtage eventuelle overskud på driften. I Sverige drives langt de fleste frie skoler som konsortier, nogle med over 100 skoler i samme firma.

Frie Skolars Lærerforening mener ikke, at det skal være muligt at drive skattefinansierede kommercielle skoler i Danmark. Skatte kroner skal ikke kunne kapitaliseres af investorer. Et eventuelt overskud på driften af en fri skole skal reinvesteres i skolen – den skal ikke kunne fjernes fra skoledriften. Incitamentet for den profitdrevne skoledrift bliver rentabilitet, effektiviseringer og profitoptimering, mens det gode børneliv og gode skoleliv får sekundær betydning for skolen. Samtidig vil den danske tanke med værdibaserede skoler forsvinde – en tanke som FSL står fuldt og fast inde for.

100 % skolefinansiering kommer med en pris. I Sverige er der fælles curriculum for den offentlige og private skole, og det er meget vanskeligt at hævde, at friheden til at lave skole skal bevares,

DE FRIE SKOLER I DET SAMLEDE UDDANNELSES- BILLEDE

hvis staten betaler hele skolegangen. Vi vil i et sådant system få et kommunalt og et statsligt skolesystem, som udelukkende vil konkurrere om kunderne i butikken. Det kan godt være, at der allerede er et konkurrenceforhold mellem skoleformerne, men konkurrencen ville blive skærpet, og ud over at det vil ramme frihedsgraderne, så vil det også skabe en konkurrence på løn- og arbejdsvilkår, som samfundet og især lærerne ikke vil være tjent med ●

DE FRIE SKOLERS STILLING I EN STOR GRUNDSKOLE- SEKTOR

En god og stærk folkeskole skal være om- drejningspunktet i den danske grundskole.

Det er helt nødvendigt, at folkeskolen fortsat er den foretrukne skoleform i Danmark. De frie skoler skal være et værdimæssigt alternativ til folkeskolen. De frie skoler skal vælges for deres indhold og deres værdier – ikke som et fravalg af folkeskolen.

Men kommunernes økonomiske prioriteringer gør, at de i tyndt befolkede egne i højere og højere grad overlader skoledriften til de frie skoler. Og i byerne får den offentlige skole ikke den opmærksomhed, som den fortjener. Det er i virkeligheden folkeskolens største problem pt.: Ejerne prioriterer den ikke på samme måde som tidligere.

Frie Skolers Lærerforening vil plædere for, at kommunerne igen bruger kræfter på at udvikle en god folkeskole, sådan at de frie skoler fortsat kan være et alternativ og ikke en pendant til folkeskolen.

De frie skoler skal være et værdimæssigt alternativ til folkeskolen.

De frie skoler er i udgangspunktet alle protestskoler. Enhver fri skole er en protest mod forskellige tendenser i samfundet på det tidspunkt, hvor den opstår. De frie skoler er alle sammen dannet på baggrund af politiske, religiøse eller ideologiske holdninger til, hvordan forældrene eller en skolekreds ønsker, at man skal gå i skole i Danmark. På den måde står de frie skoler på skuldrene af §76 i Grundloven, hvor det fastslås, at vi ikke har skolepligt i Danmark men derimod undervisningspligt.

Det er vigtigt for det danske samfund, at der er fle-

re måder at få undervist sit barn på. Diversiteten gør det muligt at inspirere hinanden på tværs af systemet og dermed bringe mange facetter af indlæring i spil. Samtidig betyder det, at det er muligt at finde et skoletilbud til enhver smag og hvert barns behov – og findes det ønskede tilbud ikke, så er der mulighed for, at forældrene selv kan skabe det.

Det er imidlertid helt afgørende, at de frie skoler husker deres frihedsrettigheder og bruger dem. De frie skoler skal være mere og andet end selvejende folkeskoler. De frie skoler skal udnytte deres frihedsrettigheder for ellers bliver de reduceret til folkeskolens prismæssige konkurrenter. Jagten på elever må aldrig blive det bærende for friskoletanken. Derimod skal de frie skoler være drevet af tanken om frihed til at lave anderledes skole end i folkets skole eller tanken om at skabe lokale fællesskaber omkring væsentlige etiske, religiøse eller ideologiske spørgsmål.

De frie skoler bør være baseret på en gruppe af menneskers fælles ide om, hvad der giver værdi i livet og samfundet – og dermed også deres forestilling om, hvad skolen skal bygge på, og hvordan skolen skal give sine værdier videre til eleverne. Folkeskolen er majoritetens skole – den lovfastsatte og centralt styrede skole – mens de frie skoler bygger på ideen om og respekten for, at forskellene i skoletilbuddet er afgørende for, at alle børn og forældre kan få eller skabe et skoletilbud, som afspejler deres værdier, idéer og holdninger ●

KRAVENE TIL DE FRIE SKOLER

Forældrebetalingen må ikke blive så høj, at det bliver en hindring for, at forældre kan anvende det frie skoletilbud.

Ligesom forældrebetalingen er det gode, som betyder, at der er mulighed for at bevare de frie skolars frihed, så er den også en hårfin balance, som kan regulere, hvilke familier der har råd til at vælge en fri skole. Det er afgørende, at den enkelte skole ikke bliver så dyr, at forældrebetalingen bliver en forhindring for at kunne have sine børn på skolen.

Samtidig skal der være reelle fripladsordninger, som gør, at også de socioøkonomiske svage elever har mulighed for at gå på en fri skole.

De frie skoler bestemmer selv, hvilke elever de optager

Det er en afgørende frihedsrettighed, at de frie skoler selv bestemmer, hvilke elever de optager. Det er afgørende, at en elev og dennes forældre kan identificere sig med en fri skoles værdigrundlag, hvis de ønsker, at deres barn skal gå der.

Men det er ligesom andre frihedsrettigheder en rettighed, som følges af stort ansvar.

FSL mener, at når man som skole har friheden til at vælge eleverne selv, så er det afgørende, at man samtidigt har blik for at være med til at løfte den sociale udfordring, som der er med nogle elever, og bidrage socialt.

Der kan være praktiske hensyn, der bør forhindre, at en elev optages på en fri skole. Skolen skal fx tage hensyn til klassens sammensætning, specialundervisningsbehov osv.

Ved eventuelle udskrivninger fra en fri skole skal

elevens rettigheder i forhold til fx børnekonventioner altid sættes i centrum, respekteres og overholdes. De frie skoler må ikke efterlade udskrevne børn på perronen. Det skal altid stå fuldstændigt klart for såvel eleven som dennes forældre, hvorfor samarbejdet afbrydes, og hvad der skal ske med eleven efterfølgende.

Uanset hvordan udskrivningsforløbet er sat sammen, mener Frie Skolers Lærerforening, at skolen skal gøre sit yderste for at sikre, at den pågældende elev kommer godt videre.

De frie skoler tager og skal tage socialt ansvar

De frie skoler har en samfundsmæssig forpligtelse til at bidrage til, at det danske samfund hænger sammen. Derfor bør den enkelte skole også forholde sig aktivt til, hvordan den løfter sin del af det sociale ansvar. Såvel sektoren som den enkelte skole har et ansvar for at tage del i arbejdet med at løfte de mest udfordrede elever i Danmark.

FSL opfordrer de frie skoler til at forpligte sig til at forholde sig til den sociale udfordring i hele deres virke. FSL hilser derfor Efterskoleforeningens charter fra 2016 om netop dette velkomment. Samtidig er det vigtigt, at sådanne tiltag sker ad frivillighedens vej.

Der skal således ikke blot være mulighed for, at elever med særlige behov kan optages på de frie skoler men også, at der er mulighed for at sætte ekstraporanstaltninger i værk om den enkelte, så de kan få det maksimale ud af deres skolegang.

Grunden til, at det er vigtigt at bidrage til at løfte de sociale udfordringer, er (ud over det almene

KRAVENE TIL DE FRIE SKOLER

samfundsmæssige ansvar og hensynet til den enkelte elev), at vi ellers risikerer, at folkeskolen ender med at være et opsamlingssted for de elever, som de frie skoler ikke ønsker at undervise – og det er ikke og har aldrig været meningen med de frie skoler, at de kun skal skumme fløden. Mange frie skoler vil i øvrigt meget gerne deltage i arbejdet med socialt svage elever og har altid gjort det.

De frie skoler skal inspirere og inspireres af folkeskolen.

De frie skoler har levet i symbiose med folkeskolen i de sidste 200 år. Masser af pædagogiske ideer har spredt sig fra de frie skoler til folkeskolen og omvendt. Den store udveksling af lærere og ledere på tværs af sektorerne har været stærkt medvirkende til dette.

Det er vigtigt for de frie skoler fortsat at være i et aktivt modspil til folkeskolen – de frie skoler skal huske, hvorfor de er til, og hvad der adskiller dem fra folkeskolen.

I de senere år er der gennemført et hav af ændringer i folkeskolen, og hver gang forholder de frie skoler sig til, om man ønsker at gå samme vej som folkeskolen. I den proces kan det være vanskeligt at holde fast i sit eget oprindelige værdigrundlag for den enkelte frie skole. Men det er ikke desto mindre vigtigt, da det er værdigrundlaget, som skolerne skal være tro over for.

Hvis de frie skoler fortsat skal kunne inspirere folkeskolen og omvendt, så skal de frie skoler holde fast i deres værdier, udleve dem og prøve nye ting af.

De frie skoler har frihed til at vælge den pædagogik og didaktik, som passer til deres værdigrundlag

De frie skoler bygger på værdier og holdninger, og selvom der kan føres bevis for meget, så er der ikke evidens for skolernes værdigrundlag. Værdierne er i udgangspunkt noget, man tror på. Derfor er det også nødvendigt, at det er den enkelte skole, der definerer den pædagogik og didaktik, som harmonerer med skolens værdigrundlag – evidens eller ej.

Der bør på skolen være en løbende overvejelse af, hvilke pædagogiske og didaktiske metoder, der bedst fremmer skolens målsætning, herunder om der er nye metoder, der understøtter skolens værdigrundlag og bør tages i anvendelse ●

ANSÆTTELSE PÅ DE FRIE SKOLER

Overenskomsten er afgørende for at sikre ordentlige løn- og ansættelsesvilkår på de frie skoler.

Overenskomsten, som er forhandlet mellem arbejdsgiver og arbejdstager, skal fortsat være en vigtig del af rammen for, hvordan man driver skole på det frie skoleområde. Overenskomsten skal sikre lærerne gode og kollektivt aftalte og forhandlede løn- og ansættelsesvilkår.

Lærerne på de frie skoler ansættes fordi de kan løse en opgave – ikke fordi de har en bestemt uddannelse

Lærerne på de frie skoler er ansat, fordi bestyrelsen og ledelsen skønner, at de er de bedste til at løse den opgave, som skolen har. Og det er – i modsætning til i folkeskolen – ikke et krav, at lærerne har en bestemt læreruddannelse.

FSL mener, at der kan være mange veje til at blive en god lærer. En af de mest oplagte er selvfølgelig en læreruddannelse – både den traditionelle læreruddannelse og Den frie Lærerskole i Ollerup er gode uddannelser, som giver de studerende en solid ballast i forhold til at skulle virke som lærere på det frie skoleområde. Men det er åbenbart, at også andre, som har undervisningserfaring, eller som er dygtige formidlere og fagpersoner, vil kunne varetage undervisningsopgaven på de frie skoler med meget høj kvalitet

Og det er det afgørende: at man kan løse den samlede arbejdsopgave som lærer med høj kvalitet. Frie Skolers Lærerforening mener ikke, at der skal indføres et uddannelseskraft på de frie skoler.

Det er til gengæld vigtigt, at der er kvalitet i lærerarbejdet, for det er, hvad vi lever af. At undervise kræver kompetencer – kompetencer, som kan erhverves ad flere veje, og det er suverænt op til den enkelte skole selv at vælge, hvilke kompetencer som er nødvendige for den enkelte skole.

De frie skoler skal have minimum samme lønforhold som i folkeskolen.

Lærerne på de frie skoler har i mange år undervist flere timer end i folkeskolen men fået en dårligere løn. Nu underviser lærerne stort set lige meget i de to sektorer, men lærerne på de frie skoler får stadig en ringere løn. Det er ikke fair. Lærerne på de frie skoler er mindst ligeså dedikerede, engagerede og professionelle som folkeskolelærerne, og det skal skolerne selvfølgelig honorere på mindst samme niveau som i folkeskolen. Sådan var det ind til 1999, og sådan skal det blive igen.

Uanset hvilket lønsystemer, som findes i henholdsvis det kommunale og statslige system, vil Frie Skolers Lærerforening stræbe efter, at de frie skolers lærere har nogenlunde sammenlignelige lønforhold med folkeskolen.

Lærerne på de frie skoler skal have ordentlige arbejdsforhold.

Der skal være orden i arbejdsforholdene på de frie skoler. Det er der bedst mulighed for, når der er en kollektiv overenskomst, som gælder for samtlige lærere. Uanset hvilke overenskomstmæssige forhold der hersker på de frie skoler, så vil FSL arbejde for at disse overholdes, og for at lærerne ik-

ANSÆTTELSE PÅ DE FRIE SKOLER

ke bliver gidsler mellem skolens ledelser og overenskomsten.

Det er afgørende, at de frie skolars løn- og ansættelsesforhold ikke kommer til at adskille sig markant fra folkeskolen.

De enkelte frie skoler er i et indbyrdes konkurrenceforhold. Et forhold som i højere og højere grad også opleves i forhold til folkeskolen.

Hvis de frie skoler kan presse mere undervisning ud af lærerne eller lønne dem dårligere end i folkeskolen, så har den enkelte frie skole mange flere penge at lave god skole for. Dette forhold vil forbedre den enkelte skoles konkurrenceforhold, men systemet er samtidig dårligt for lærernes løn og ansættelsesvilkår og risikabelt for sektorens anseelse og for skoleformens politiske legitimitet.

FSL arbejder derfor for at sikre, at de frie skolars driftsmæssige forhold ikke er væsentlig bedre end folkeskolens. Det er ikke rammerne om de to skoleformer, som skal adskille undervisningstilbuddet – det er værdierne!

Det er derfor afgørende, at FSL fortsat arbejder for, at hverken arbejdstiden eller lønnen bliver en faktor, som kan skabe afgørende konkurrenceforskelle i skolernes kvalitative tilbud ●

